

אורות השבת

גליון מס' 788

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

אחראי מערכת
הרב אברהם טריקי

פרשת השבוע
חיי שרה

עורך
הרב עוזיאל אדרי

דבר רב העיר שליט"א

אמור מעט ועשה הרבה

וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנוֹ בְּנֵי חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לְסֹחֵר
(בראשית כג, טז)

וישקול אברהם לעפרון: לעפרון חסר ו"ו, לפי שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה, שנטל ממנו שקלים גדולים שהן קנטרין, שאמר עובר לסוחר... (רש"י)

המקור לדברי רש"י הללו, הוא בדברי הגמ' (בבא מציעא פז, א): 'כתיב (בראשית יז, ה) ואקחה פת לחם, וכתיב (בראשית יז, ז) ואל הבקר רץ אברהם. אמר רבי אלעזר, מכאן שצדיקים אומרים מעט ועושים הרבה. רשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים, מנלן מעפרון: מעיקרא כתיב (בראשית כג, טז) ארץ ארבע מאות שקל כסף, ולבסוף כתיב (בראשית כג, טז) וישמע אברהם אל עפרון וישקול אברהם לעפרון את הכסף... ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר. וכן הוא במשנה (אבות א, ד): 'אמור מעט ועשה הרבה', וכתב הרמב"ם בפירוש המשנה: 'צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה, כמו אברהם שיעיד (המק) בפת לחם אחת, ורביא חמאה וחלב ובן הבקר ושלוש סאין קמח סולת. ורשעים אומרים הרבה ואפילו מעט אינם עושים, כמו עפרון שבדיבור נתן הכל, ובמעשה (בפתח) לא הניח אפילו דער אחד מן השו"ל, עכ"ל. **וצריך** ביאור, הרי מי שאומר הרבה ואפילו מעט אינו עושה, תיפוק ליה שהוא רמאי, וכבר אמרו מי שפרע מדור המבול הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. וא"כ מה חידוש יש בזה שצריך האדם לעמוד בדיבורו עד שהוצרכה תורה לרמוז אזהרה זו בחיסור ו"ו משמו של עפרון, כמבואר ברש"י. וגם התלמוד ומדרש חז"ל, מצאו לנכון להזהירנו מהנהגה פסולה זו של עפרון החתי. וכמו כן יש להעיר על הוראת המשנה 'אמור מעט ועשה הרבה', וכי מה שבח יש בהנהגה זו על פני מי שאומר הרבה ועושה הרבה. והן אמת שלמדו כן מאברהם אבינו, כמבואר בש"ס וברמב"ם הנו"ל. מכל מקום יש לדחות, דבשלמא אברהם אבינו אשר עסק במצוות הכנסת אורחים, הוצרך לומר 'מעט' כדי שלא יבושו מלהטריחו ויסכימו לבוא אל ביתו, כמבואר במדרש"א (שם), עיי' עליו. אך לעולם בשאר מילי, מנא לך דעדיף האומר מעט ועושה הרבה – יותר ממי שאומר הרבה ועושה הרבה!

ברם לכשתבונן במעשה עפרון, נבין בס"ד עומק המאמר. דהנה הרואה יראה במקראות מפורשים, שעפרון לא התכוון כלל לרמאות את אברהם, ובאמת רצה מלכתחילה להעניק לו את השדה והמערה אשר בו במתנה גמורה חנם אין כסף. וכה הם דברי הכתוב (בראשית כג, יא) 'השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתה לעיני בני עמי נתתה לך קבור מתך', וזה לשון הרמב"ם על פסוק זה: 'הנה כל העם הנה, והם הידעיים ועדים, ואל תחוש לכפירה או חזרה, וקבור את מתך שם מעתה, כי שלך היא ולא אוכל לשוב', עכ"ל. הנה כי כן, לא זו בלבד שעפרון סרח להודיש שלוש פעמים לשון מתנה, אלא שאף דאג להשמיע כן בפני כל בני עמו, למען יהיו עדים על הבטחה זו, ולמען הסר מלבו של אברהם כל חשש של כפירה או חזרה בעתיד – 'כי שלך היא ולא אוכל לשוב'! ופשוט שהעדר עצמו בגדים כאלו, כוונתו לקיים דבריו. ועל כל פנים, ברור שזו השקפת הרמב"ם במעשה עפרון.

אך ראה זה פלא, לא זו בלבד שחזר בו מדברים שהבטיח לעיני בני עמו, אלא אף הגדיל ברשעותו לבקש תשלום עשרת מונים, עבור שדה. שכן מתחילה ביקש למוכרה ב'ארבע מאות שקל כסף', ואח"כ הבטיח ליתנה 'במתנה', ולבסוף ביקש עבורה ארבע מאות שקל כסף 'עובר לסוחר' – שקלים גדולים, כמבואר ברש"י עפ"י דברי התלמוד הנו"ל. ויש לדבין, כיצד חזקא כותה טובה, היתה הגורם להתגברות יצר תאות הממון שבערה בעפרון.

ולדידי חזי בס"ד, שיש כאן בחינה של 'כל הסדל מחבירו יצרו סדל וזמנו', המבואר בש"ס (סוכה נב, א), עי"ש. והיינו שיצה"ר מתגבר על 'הסדל' להכשילו במעשים שאפילו 'הקטן' ממנו אינו נכשל בהם. וזה היה הגורם לנפילתו של עפרון, שאחרי שביקש להעניק את השדה במתנה גמורה והגדיל מדרגתו לעיני בני עמו, כמבואר ברש"י (שם ד"ה ועפון ישב) 'אותו יום מנעוהו שוטר עליהם מפני חשיבותו של אברהם שהיה צריך לו – עלה לגדולה', עי"ש. הרי שבהתאם לכך, הגביר עליו את יצרו, וא"כ שוב לא יפלא מדוע לבסוף נפל ברשת תאוותו יותר מבתחילה, והבן.

ובזה יאירו דברי רבותינו הנו"ל, וגם נבין עומק הוראת המשנה הנלמדת מפרשה זו: 'אמור מעט ועשה הרבה', יען כי האומר 'הרבה' גורם להגביר עליו את יצרו באופן שאפילו 'מעט' לא יוכל לעשות, וכדפי'.

ובהיותי בזה מצאתי ביאור זה מפורש, במדרש שמואל על המשנה (שם), ח"ל: 'אמור מעט ועשה הרבה, גם בתורה כשאומר שילמד הרבה, השטן נלחם בו ומפריעו, ולבסוף לא ילמד. ורמז לזה

המש"ך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

חיים של תורה

זיהיו חיי שרה, לכאורה שם הפרשה "חיי שרה" סותר את המסופר בה על פטירתה של שרה, מבאר ה'ברכה משולשת' דאיתא במסכת ברכות צדיקים במיתתן קרויים חיים, וזה רמז בתיבת **"ויהיו"** שהיא נקראת מרישא לסיפא ומסיפא לרישא, ללמדנו מעלתה של שרה אימנו ע"ה הן בביאתה לעוה"ז והן בחזירתה לעוה"ב עולם הנשמות שהיא נקראת בחיים, כיוון שהייתה תדיר בחיים של תורה ויראת שמים, כמ"ש **במדרש** 'ידוע ה' ימי תמימים', זו שרה שהיא תמימה ושנותיה תמימים, ועל כן דווקא הפרשה שמספרת מפטירתה של שרה נקראת בשם **"חיי שרה"** ללמדנו שהחיים האמיתיים של הצדיקים זה חיים רוחניים של דבקות בהקב"ה חי העולמים.

בברכת אלהים וקבוצה

הרב עוזיאל אדרי

רב קהילת קודש 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	שבת קודש
סיוט מולד - שבע	04:11:18	05:11:18	06:11:18	07:11:18	08:11:18	09:11:18	10:11:18
קולת חשור	4:50	4:51	4:52	4:53	4:54	4:55	4:56
זמן שלילת חמץ	4:58	4:59	5:00	5:00	5:01	5:02	5:02
ורחח - תנח חמץ	6:01	6:02	6:03	6:04	6:05	6:06	6:07
סיו"ק קיש לית סבא	8:07	8:07	8:08	8:08	8:09	8:09	8:10
סיו"ק קיש להצא חמץ	8:40	8:40	8:40	8:41	8:41	8:42	8:42
חצות יום ולילה	11:24	11:24	11:24	11:24	11:25	11:25	11:25
סוף חמץ	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55	11:55
סוף חמץ	15:57	15:56	15:56	15:55	15:55	15:54	15:54
שקיעה	16:52	16:51	16:51	16:51	16:50	16:49	16:48
זאת הרכיב	17:05	17:05	17:04	17:03	17:02	17:02	17:01

שבת פריש"ת

המולד ביום חמישי, שעה 9:45, ו-12 חלקים
ראש חודש כסלו בימים חמישי ושישי הבעל"ט.

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	חיי שרה
הפטרה:	והמלך דוד
כניסת השבת:	16:34
יציאת השבת:	17:24
רבנו תם:	18:00

אורות הפרשה

קכ"ז שנה - קכ"ז מדינות

כתב במדרש אמר רבי עקיבא מה ראתה אסתר המלכה למלוך על קכ"ז מדינות, אלא תבוא אסתר בת בתה של שרה שחייתה קכ"ז שנים ותמלוך על קכ"ז מדינות. מבאר ה'בן לאשרי' שרבי עקיבא בא ללמדנו הכוח של מצוות ומעשים טובים של ההורים שרה אמנו ע"ה משפיעים רוב טובה וברכה לצאצאיהם הבאים אחריהם לדורות עולם, וכל שנה שחייתה שרה בעולם זיכתה את אסתר המלכה נכדתה למלוך על עוד מדינה, ואיתא במסכת מגילה אמר אחשוורוש לאסתר המלכה את יכולה לבקש עד חצי המלכות הכוונה חוץ מחצי המלכות שזה בית המקדש, אבל אם הייתה שרה אמנו ע"ה חיה עוד שנה הייתה מלכות אסתר המלכה מתפשטת במדינות העולם כולל גם על ארץ ישראל, ואז היה נבנה בית המקדש והייתה באה הגאולה השלימה.

דבורה האמא של רבקה אמנו

ויאמר אחיה ואימה', למה לא הזכירה אמא של רבקה במהלך הפרשה, מבאר ה'ברכה משולשת' שדבורה מינקת רבקה היא הייתה האמא רק של רבקה, ולבן ושאר האחים היו מאם אחרת, ולבן הרשע ביקש מדבורה אמא של רבקה שתסייע לו ותמנע את השידוך עם יצחק שלא תניח לרבקה ללכת, וחרה אפו של לבן כשראה שדבורה לא מילאה את רצונו, ובהרגישה זאת ברחו מיד עם רבקה בתה ובפרט לאחר מות בעלה בתואל שהרגו המלאך, ועל כן לבן ראש המדברים בכעסו עליה התעלם ממנה ולא הזכירה כלל.

העולם עומד על יצחק אבינו

ויצחק בא מבוא באר לחי רואי וגו' ויצא יצחק לשוח בשדה וגו' וירא והנה גמלים באים', כתב בתרגום יונתן בן עוזיאל "ויצחק הוא אתי מבי מדרשא". מבאר הצדיק מרעננה זי"ע על פי המשנה במסכת אבות על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. והפירוש בפסוק הוא כן, **ויצחק בא מבוא באר לחי רואי'**, הוא **עמוד התורה**, דאיתי מבי מדרשא. **ויצא יצחק לשוח בשדה'**, הוא **עמוד העבודה**, כאומרם ז"ל (הובא ברש"י) אין שיחה אלא תפילה. **וישא עיניו וגו' והנה גמלים באים'**, הוא **עמוד גמילות חסדים**, גמלים לשון גמילות חסדים, והכתוב בא לרמז ששלושת העמודים היו ביצחק אבינו ע"ה, שעליו העולם עומד.

ירושלם רוחנית נשמות קדושות

ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ולבני הפילגשים וגו' נתן אברהם מתנות', לכאורה אם אברהם נתן כל אשר לו בתחילה ליצחק, הרי המתנות היו בכלל, ואין יכול אח"כ ליטול את המתנות מיצחק וליתנם לבני הפילגשים, מבאר רבי **יצחק הכהן הוברמן זצ"ל** נאמר 'זה' בידך את אברהם **בכל'**, היינו שבירכו שזכה בנשמתו של יעקב אבינו ע"ה שהוא נקרא **כל'**, וכמ"ש במדרש שאברהם קראו ליעקב בני, ואברהם ניצל מכבשן האש בזכותו של יעקב, שהוא כולל במידתו את אברהם ואת יצחק, מידת התפארת שכוללת חסד וגבורה, ועל כן היסוד נקרא **כל'**, שכולל בתוכו את כל השפע גם מהחסדים וגם מהגבורות, והביאור בפסוק כן, **ויתן אברהם את כל'**, אברהם נתן בירושלם ליצחק בנו את נשמת יעקב הנקראת **כל'**, כמ"ש **בעל התניא** זי"ע שנשמתו של יעקב היא **נשמה כללית** הכוללת בתוכה את כל נשמות ישראל מן העולם ועד העולם, אשר לו, אשר הקב"ה נתן לו, **ליצחק'**, ואין מדובר על ירושלה גשמית כלל אלא על ירושלה רוחנית עליונה של כל נשמות ישראל.

נשמת שרה עלתה בלהב השמימה

ותמת שרה בקריית ארבע היא חברון', מבאר ה'בן לאשרי' **"קריית"** היא עיר, שיש בה הרבה בניינים ובתים ומתיישבים בהם בני אדם, כדכתיב **כתפארת אדם לשבת בית'**, ובדרך החסידות פירושו **"כתפארת האדם העליון"** שזה הקב"ה, **"לשבת בית"** היינו השמות הקדושים כמבואר בזהר הקדוש בפתח אליהו **"אנת הוא ממלא כל שמהן"**, שעבודת הצדיקים להמשיך ולמלאות את העולם באור השמות הקדושים, שפע רב של טובה וברכה בכל העולמות, וכשהצדיק זוכה להוציא מחשבתו מן הכוח אל הפועל, תתלהב נשמתו באש להבת שלהבת מבלי יכולת להכיל זאת, ומגיע להתפשטות הגשמיות ונשמתו תסתלק מן העולם ותעלה בלהב השמימה, ועל כן איתא במסכת יומא שכהן גדול ביום הכיפורים שנוכס לפני ולפנים צריך שיהיה לו אשה, וזהו מה שאירע עם נדב ואביהוא שמתו על שלא נשאו נשים, וזה רמז בתהלים **"בחוריו אכלה אש"**, בשביל ש'בתולותיו לא הוללו', וכן כאן קרה לשרה אימנו ע"ה **"קריית"** בנתיב עיר קדושה, שבצדקותה המשיכה שפע רב בכל העולמות, ע"י השמות הקדושים הו"ה אדנו"ת, **"ארבע"** שהם בני ד' אותיות, ובהתלהבותה פרח נשמתה בלהב אור תענוג העליון, ונסתלקה לחיים הנצחיים כמו נדב ואביהוא.

אורות הכשרות

בפסוק (קהלת ז, כג) **'אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני'**, עכ"ל. ודע שישוד זה מוכח ומבואר בש"ס בהרבה מקומות, והרי לפניך שתי דוגמאות. איתא בקידושין (פא, א): **'פלימו הו' רגיל למימר כל ימא גירא בעיניה דשטנא'**. ופשוט שהכוונה בזה, שהיה מתגרה ביצרו ע"י שקיבל על עצמו גדרים וסייגים מופלגים כדי לדלחם בו, כדוגמת המבואר (שם כס, ב) אחדות רב חסדא שאמר: **אילו הייתי נושא אשה בגיל ארבע עשרה שנה, הייתי אומר לשון גירא בעינך'**, ופ' רש"י: **'כלומר הייתי מתגרה בו, ושטן הוא יצר הרע ולא אידא שחסיאני'**. אלא שזקא כוונה טובה זו, גרמה לפלימו לפול בידי יצרו, כמבואר שם בהמשך: **'בערב יום כיפורים אחז, נדמה לו השטן כעני ועמד ליד השער וקרא, הוציאו לי לחם. הוציאו לי לחם, אמר לו השטן, יום כזה כולם אוכלים בבית ואני אוכל בחוץ... הושיבוהו ליד השולחן והיה כל גופו פצעים וחבורות והיה מוציא הליחה מהם בפניהם. אמר לו פלימו, שב כהוגן ואל תמאסנו... עשה השטן את עצמו שמת ויצא קול בחוץ שפלימו הרג איש. ברח פלימו מן העיר ותחבה בבית הכסא. הלך אחרי השטן, כשראה שפלימו מצטער כל כך, גילה לו שהוא השטן ואמר לו: למה קיללתי תמיד, שאלו פלימו ואלא איך אמר, אמר לו אמור כך ורחמנא יער בו בשטן'**, עכ"ל. הרי לפנינו, שאמנם צריך האדם לבקש רחמים שלא יפול בידי יצרו, וגם יגדור גדרים לפי כוחו כדי להישמר ממנו. אך אל לו לאדם להרבות בקבלות מופלגות, יען כי בזה מעורר הוא את יצרו להפריעו.

וכזאת נלענ"ד להוכיח מדברי הגמ' (חולין קה, א): **'אמר מר עוקבא, אנא להא מילתא חלא בר חמרא לנבי אבא. דאילו אבא כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכיל גבינה עד למחר כי השתא, ואילו אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא - לסעודתא אחירא אכילנא'**. כלומר שאביו של מר עוקבא המתין בין בשר לחלב כ"ד שעות - מעת לעת, ואילו מר עוקבא עצמו המתין רק בין סעודה לסעודה (שהוא כמו שש שעות כלשון הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות, וסוד וס' ע"ד סימן פט). וצריך ביאור, אחרי ששיבח כל כך את שיטת אביו עד שהגדיר עצמו כ'חומץ' לעומתו, מדוע לא נהג בזה כמנהג אביו, וכי כל כך קשה להמתין בין בשר וחלב כ"ד שעות! ברם לאור המבואר יובן, שכן מר עוקבא ראה עצמו רחוק ממדרגת אביו כרחוק החומץ מן היין. ואל לו למי שבדרגת 'החומץ' לקבל על עצמו חומרות והנהגות מופלגות כמי שהוא בדרגת 'היין'. ולכן נהג להמתין בין בשר לחלב רק מסעודה לסעודה, לפי מדרגתו הרחוקה! וזה שדקדק בלשונו ואמר אנא 'חלא' מילתא ולא קאמר אנא 'בהא' מילתא, והבן.

וזה מודעה רבה, לכל הבאים להתחזק בעבודת השי"ת, אשר ברשפי אש התלהבותם מקבלים הם על עצמם חומרות והנהגות מופלגות למעלה מכוחם ומדרגתם הרוחנית, ולרוב נלכדים הם בחבלי היאוש בראותם כי כוונתם הסהורה והתמימה לא עלתה בידם. אלא זו הדרך אשר יבור לו האדם, להתעלות במעלות התורה והיראה - מעלה אחר מעלה, לפי כוחו ומדרגתו. ומי לנו גדול כהרש"ש הקדוש, אשר נהג לדרוש בראש השנה קדם תקיעת שופר בישיבה הק' בית אל: 'ולקבל כל אחד ממנו לשוב מאיזה עון שבדו, ואל יפחות כל אחד ממנו מלשוב מאיזה חסא קל או חמור, כי בזה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות' (עין פלא יעץ עד ראש השנה דרשה זו במלאה). הרי שגם בפני קהל יראים ומופלגים בתורה ויר"ש - כדוגמת המקובלים בישיבת בית אל, ואף ביום הדין הגדול והנורא אשר אנו זקוקים לייבו זכויות, לא ביקש הרש"ש הק' אלא קבלה אחת אחת 'לשוב מעון קל או חמור', יען כי זו הדרך העולה בית אל אשר בסופה יגיע האדם למדרגות רמות ומשגבות כי בזה זוכה להיות צדיק ובעל תשובה!'

בברכת ליל חמץ ופסח

הרב יהודה דרעי

הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

"בד"ץ מזהרין"
שע"י הרבנות הראשית באר-שבע
מחלקת "כשרות מזהרין"
בראשות כב' המרא דאתרא הרב"ג יהודה דרעי שליט"א

הודעה משמחת

הננו שמחים לבשר לציבור הרחב כי בימים אלו הצטרפו למעגל **"הכשרות מזהרין"** שע"י **"בד"ץ מזהרין"** בש

"פיצה הבית - מאפית הבית"
רח' חיים לנדאו 6/8 באר-שבע

"פיצה פרגו" - פלח 7 באר-שבע

כשרות
מחלקת הכשרות
שע"י הרבנות הראשית באר-שבע

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של
מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א

"הלכות ברכת הגומל"

ש - מי צריך לברך ברכת הגומל?

ת - מעיקר הדין ארבעה צריכים להודות, ואלו הם: המפליג בספינה בלב ים ממקום למקום, הולכי מדברות כשיגיעו למקום ישוב, חולה שנתרפא, מי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא. וסימך "וכל החיים יודוך סלה" - חבוש, יסורים, ים, מדבר.

ש - האם רק הולכי "מדברות" מברכים הגומל, או גם הנוסעים מעיר לעיר?

ת - מנהג בני ספרד הוא כדעת מרן השו"ע שיש לברך הגומל אפילו בנסיעה מעיר לעיר, מפני שכל הדרכים בחזקת סכנה, ובלבד שנסע מחוץ לשוב מרחק של יותר מפרסה שהוא שעה וחמש (72 דקות). ואם היתה הדרך מוחזקת בסכנה יתירה, כגון דרכים המועדים לפורענות רח"ל, יברך גם בפחות מפרסה. אך מנהג בני אשכנז הוא שלא לברך הגומל אלא בהולכי מדברות בלבד, ומה שנאמר בתלמוד ירושלמי - שכל הדברים בחזקת סכנה, הוא רק לגבי "תפילת הדרך".

ש - האם צריך לברך הגומל גם על ניסים אחרים, כגון: מי שניצל מפיגוע חבלני או משודדים או שנפל מגובה רב וכדומה?

ת - יש אומרים שאלו הארבעה ששינו בתלמוד הם לאו דוקא, אלא הוא הדין לגבי כל נס הצלה, כגון מי שניצל מפיגוע חבלני או נפילה מגובה רב וכל כיוצא בזה. וכן היא דעת רבים מחכמי אשכנז. ויש אומרים שאין לברך הגומל אלא באלו הארבעה, ועל שאר הניסים יברך הגומל בלא שם ומלכות וברכת "שעשה לי נס" בשם ומלכות כשעובר באותו מקום. וכן הוא פסק מרן השו"ע ורבים מחכמי ספרד. ואולם כבר פשט המנהג במקומותינו לברך הגומל גם על שאר ניסי ההצלה, והעושה כן יש לו על מי לסמוך, שכן אין אומרים ספק ברכות להקל במקום מנהג. ועל כל פנים טוב ונכון, שכל אלו הספיקות שאינם נכללים בארבעה הצריכים להודות, יצאו ידי חובה בברכת מי שחייב בברכה זו אליבא דכל הדעות.

ש - הולכי דרכים החייבים בברכת הגומל, האם יברכו בהגיעם למחוז חפצם או רק כשיחזרו לביתם?

ת - הנוסע מעיר לעיר או ממדינה למדינה, יש אומרים שאינו מברך הגומל אלא רק כשיחזור לביתו לשלום. ויש אומרים שמברך הגומל בהגיעו למחוז חפצו, ואפילו שנוסע לכמה ערים או מדינות מברך הגומל בכל מקום שיגיע, ובלבד שבכוונתו לשהות שם לפחות מספר ימים, וחוזר ומברך הגומל בשובו לביתו לשלום. ולפי הנראה גם בזאת יאמר, שהנהגה כדברי אלו ואלו, יש לו על מי לסמוך, שכן אין אומרים ספק ברכות במקום מנהג.

ש - האם צריך מנין של עשרה אנשים כדי לברך הגומל?

ת - צריך לברך הגומל בפני עשרה, שנאמר "וירוממוהו בקהל עם". ואם בירך בפני פחות מעשרה, י"א שיצא ידי חובה, וי"א שלא יצא ידי חובה, וכן נראה בדעת מרן השו"ע. ועל כן יחזור ויברך בפני עשרה בלא הזכרת שם ומלכות, או יצא ידי חובה בברכת חבירו. ולכתחילה טוב שיהיו שם עשרה מלבד המברך עצמו, וכן טוב שיהיו שם עוד שני תלמידי חכמים מלבד העשרה, לקיים מה שנאמר "ובמושב זקנים יהללוהו". וראוי להקפיד בזה במקום האפשר, כדי לצאת ידי חובת כל הדעות. אולם בדיעבד אין זה מעכב, ודי בעשרה אנשים כולל המברך עצמו.

ש - האם צריך לעלות לתורה כדי לברך הגומל?

ת - נהגו להעלות לתורה מי שצריך לברך הגומל, כדי שיברך בפני הציבור. אולם אין זה מעכב, ויכול לברך קודם החזרת הס"ת להיכל או בכל עת שירצה, ובלבד שיהיו שם עשרה.

דבר רבני הקהילות

הרה"ג יוסף בוטבול שליט"א
רב ק"ק "אהבת חנה" בשכונת נחל עשן
באר-שבע

הברכה בביתו של האדם

"ויבאה יצחק האהלה שרה אמו" (כ"ד, ס"ז) כל אחד רוצה ברכה, שיהיה פרנסה בבית, שיהיה נחת מהילדים, שיהיה אור בבית, שיהיה שמחה בבית. חז"ל אומרים שהברכה שרויה בבית בזכות האשה, והדבר נלמד מפרשת השבוע. בבית שלאברהם ויצחק היתה ברכה, היו ניסים מופלאים בביתם, חזק התבטא בשלושה דברים: א. פרנסה: היתה ברכה בעיסה, היו מכינים לחמים מהבצק ביום ראשון, חזק הספיק להרבה זמן, היו באים אורחים והיה מספיק לחם לכולם, עוד אורחים וגם להם הספיק הלחם. הברכה היתה מצויה בעיסה, הלחם הספיק מעל ומעבר. מענין שהמילה ברכה זה משורש ברך, האותיות של המילה ברך הם כפולות. האות ב' כפולה מ-א' שלפניה, האות ר' כפולה מהאות ק' שלפניה, והאות כ' כפולה מהאות ל' שלפניה, לרמז שקצת מספיק להרבה, 100 ש' מספיק למאתיים, זה רמז במילה ברכה. דבר שני: היה ברכה בנר, שרה הדליקה נרות בערב שבת, והנרות הללו דלקו כל השבוע, נס חנוכה היה כבר אצל שרה אמו, וכפי שמביא רש"י (כ"ד, מ"ז) "שכל זמן ששרה קיימת, נר דלוק מערב שבת לערב שבת". זה ברכה בנר של מצוה. הנס השלישי: שמעל האוהל שלהם היה פרוש ענן, ענן מהשמים היה עומד באופן קבוע מעל האוהל, זה היה סמל להשראת השכינה, דהיינו שהאוהל של אברהם ושרה זה אוהל של ברכה, פרנסה בשפע, האור של המצוות דולק בשפע, והשכינה שרויה מלמעלה. והדבר המפליא היה, שברגע ששרה נפטרה שלשת הניסים נעלמו, לא היתה ברכה בעיסה, לא הספיק ליותר ממה שהכינו, הנרות דלקו בערב שבת כמה שעות עד שכבו, והענן מעל האוהל נעלם, וברגע שהגיעה רבקה, רק נכנסה הביתה, נאמר בפסוק "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו", שואל רש"י למה צריך לציין שיצחק הביאה לאוהל שרה אמו, שרה כבר נפטרה, אלא אומר רש"י שבא ללמד שברגע שרבקה הגיעה, "נעשית דוגמת שרה אמו" וכל הניסים חזרו. מכאן רואים יסוד חשוב שהאשה מביאה את הברכה הביתה, שהרי קודם כאשר אברהם ויצחק גרו בבית הניסים נעלמו, ואין שהגיעה רבקה חזרו הניסים. מכאן שאת הברכה בגשמיית מביאה האשה ולא האיש, לכן אומרים חז"ל תכבדו אתך נשותיכם כדי שתתעשרו, כמו שנאמר במסכת בבא מציעא ג"ט "לעולם יהיה אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מצויה בביתו אלא בזכות אשתו, שנאמר ולאברהם הטיב בעבורה, אמר רבא לבני מחזא, כבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו". אם אשה תהיי שמחה ויהיה לה טוב אזי הקב"ה ישפיע שפע גדול בבית וכבר המציאות מוכיחה שאישה נקראת עקרת הבית להורות שהיא עיקר הבית בבחינת מלכות והאיש הוא היסוד המשפיע אבל האשה מצמיחה את ההשפעה של האיש יחי רצון שתשרה הברכה בביתו כל הימים בעבור האשה. כשאדם קונה ג'יפ, הוא מקבל יחד אתו תקופתי וכו'. כשאשה קונה מכונת כביסה, היא מוצאת בצמוד למכונה את 'הוראות היצרן', ובהן מידע היכן נמצאים פתחי אבקת הכביסה והמורכב, סוגי התוכניות, מתח חשמלי וכו'. לג'יפ יש הוראות יצרן, למכונת כביסה יש הוראות יצרן, ולחיי הנישואין אין הוראות יצרן! אומר הזוהר: "תורה" מלשון הוראה. כלומר, התורה היא 'הוראות היצרן' ובה מתכון האושר לחיי הנישואין. מבט הכרובים (מעל ארון העדות) היה מוטה כלפי מטה, בכדי לרמז, שעל מנת להבין מי זאת אשתך, עליך לעיין בהוראות היצרן, וכדי להבין מי זה בעלך עליך לקרוא את העלון לצרכן. אם תביטו אחד על השני ותו לא, לא תכירו את בן הזוג, אלא רק את המעטפת החיצונית שלו. הזוהר וגם התלמוד אומרים, שפני הכרוב האחד זכר, ופני הכרוב השני נקבה. על פי הקבלה: הכרוב הזכר רומז על הקב"ה, והכרוב הנקבה רומז על השכינה. בעל יקר, אשתך מייצגת את השכינה! כותב הזוהר: 'קישוטי הבית הם קישוטי השכינה'. כלומר, הקישוטים שבהם האשה מקשטת את ביתה, נקראים 'קישוטי השכינה'. בתלמוד מסופר על רב יוסף שהיה מגדולי האמוראים והיה סומא, כשהיה שומע קול פסיעותיה של אמו היה אומר: 'אקום מפני אמא, מפני שהשכינה באה... בעל יקר, אשתך - האמא של הילדים שלך, היא כמו השכינה! כשהיא בוכה ומתחננת: "אל תעזוב אותי, תישאר איתי קצת, תפייס אותי", אל תסובב לה את הגב ותשאיר אותה עם הדמעות... מי שמצער את אשתו, לא מצער רק אותה, אלא מצער גם את מה שהיא מייצגת, את השכינה! כדאי שתפייס אותה, תאמר לה שאתה לא זז מכאן עד שהיא תחייך... (והיא תחייך). אמרו חז"ל: "מי שרוצה להתעשר שיכבד את אשתו! הברכה השכינה הפרנסה זה רק בעבור האשה.

בברכת אלהים ואברהם

הרב יוסף בוטבול

שליחות באירו

הגאון הרב אברהם הרשברג ז"ל (נפטר לפני כעשר שנים) היה רבה הראשי של מקסיקו. בבחירתו נחשב אחד מבחירי תלמידיה של ישיבת 'חכמי לובלין' המעטירה. בפרוץ השואה ניצל מאירופה והגיע לארה"ב. בארה"ב שאף למלא תפקיד תורני. כשהוצעה לו משרת רב קהילה בשיקגו, ניאות לקבלה, בתנאי שבמקום תהיה גם ישיבה, שבה יוכל לתת שיעורים. הוא לא היה מוכן להתנתק מעולם הישיבות. הצרה הייתה שבשיקגו לא הייתה אז ישיבה והדבר נראה בלתימיציאותי לגמרי. בתוך כך הגיע הרב הרשברג לחצר הרבי הרי"ץ (רבי יוסף יצחק, האדמו"ר הקודם מליובאוויטש). כשסיפר לו על לבטיו, הרהר הרבי רגע ופסק: "בשיקגו תקום ישיבה". ואמנם, הרבי שיגר עשרה מתלמידיו ישיבת חב"ד בניוירוק לשיקגו והישיבה נפתחה. הרב הרשברג נעשה רב קהילה, וגם מסר שיעורים בישיבה החדשה. לאחר הסתלקות הרי"ץ, נמשך הקשר החם בין הרב הרשברג לחתנו, הרבי מליובאוויטש. בהמלצתו ובעידודו, קיבל הרב הרשברג לימים את תפקיד הרב הראשי של מקסיקו. הסיפור הבא אירע בשנת תשל"ט, כשנה לאחר המהפכה החומייניסטית באירן. עוד קודם לכן היה הרב הרשברג מעורב בפעילות הענפה והחשאית של הרבי להצלת אלפי ילדים יהודים מאירן. באותה עת סער העולם בפרשת כליאתם של עובדי שגרירות ארה"ב באירן. לאחר מאמצים רבים מצד האו"ם, ניאוחו האירנים לאשר ביקור משלחת מצומצמת של אנשידת אצל העצורים. הרבי הפעיל את השפעתו כדי שהרב הרשברג יוכל לה. מספר הרב הרשברג: "לפני צאתה של המשלחת באתי אל הרבי כדי לקבל ממנו הנחיות וברכת הדרך. הייתי זקוק לברכה מאוד, שכן הזהירו אותי, שבכל הקשור לאירן, ייתכן שקל להיכנס אליה, אך לגמרי לא ברור שאפשר גם לצאת ממנה. הרבי שלל את כל החששות. הוא הדריך אותי בכמה דברים, ולבסוף הפטיר: 'ודאי לא תשכח להדליק נרות חנוכה עם אנשי השגרירות'. דבריו האחרונים היו יותר מתמוהים. ראשית, עדיין לא היה ברור אם בין אנשי השגרירות יש בכלל יהודים. שנית, עד לחנוכה נותרו עוד למעלה מחודשיים! בפועל, מסיבות שונות התעכבה יציאתה של המשלחת עד ... יומיים לפני חנוכה!" "הביקור בבניין השגרירות הנצור תוזמן לליל 'חג המולד' הנוצרי. באותה שנה חל אז (להבדיל) חג החנוכה. בירור שעשיתי העלה, כי בין

אורות עונג שבת

מערת המכפלה חבורון

השער של גן עדן

כתבו בספרים הקדושים: שהפתח והמעבר לשער של גן עדן הוא דרך "מערת המכפלה" בקברי האבות והאמהות הק' בחבורון. ולכן אברהם אבינו ע"ה התאמץ בכל מחיר לקנות את מערת המכפלה. וכל יהודי בפטירתו מן העולם נשמתו צריכה לעבור דרך מערת המכפלה בדרכה אל העולם העליון.

מלחמה על שלושה מקומות

נאמר ב"מדרש רבה": "אמר רבי יודן ברבי סימון בשלושה מקומות מות אין אומות העולם יכולים להונות את ישראל ולומר להם גזולים הם בידכם ואלו הם: "מערת המכפלה" ו"בית המקדש" ו"קבורתו של יוסף". כל מקומות אלו נקנו בכסף מלא. המעניין הוא שדווקא על שלושת מקומות אלו נלחמים עליהם אומות העולם ורוצים לגחלם מיד ישראל.

המקום הראשון בארץ ישראל

"חבורון" היא המקום הראשון בארץ ישראל שהבעלות בפועל נמסרה לאברהם אבינו ע"ה, אע"פ שכל ארץ ישראל הובטחה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים. בכל זאת, הבעלות בפרו על ארץ ישראל לעיני כל החלה להתממש בחבורון - בקניית מערת המכפלה.

לכל יהודי יש חלק

כתב בספר "פענח רזא": תמורת ארבע מאות שקלי הכסף ששילם אברהם אבינו ע"ה בעבור מערת המכפלה קיבל כל אחד ואחד מישראל קניין ובעלות של אמה על אמה בארץ ישראל.

חבורון - הכנה למלכות

כתבו המפרשים: הסעם שדוד המלך ע"ה מלך תחילה בחבורון ואח"כ בירושלים הוא, שכדי להיות מלך בירושלים צריכים לה' תקשר קודם לכן בשלושת האבות, אברהם, יצחק ויעקב ע"ה.

עובדי השגרירות יש יהודי אחד. ביקשתי אפוא אישור להכניס לבניין חנוכייה. התשובה המפתיעה שקיבלתי הייתה: 'הנוצרים ידליקו אורות לכבוד חגם, ואין שום סיבה שהיהודים לא יוכלו גם הם להדליק מנורה משלהם'.

"כשנכנסנו לשגרירות, הופתעתי לגלות בין הנוצרים שישה יהודים. קשה לתאר במילים את ההתרגשות שאחזה בהם למראה רב שבא במיוחד לבקדם. סיפרתי להם על הרבי מליובאוויטש, ועל בקשתו המיוחדת, לפני חודשיים, להדליק עמם נרות חנוכה.

"מה אומר? זה היה מחזה מאוד לא שגרתי - במרכז טהרן, בתוך בניין שגרירות ארה"ב הנצורה, מצטופפת קבוצת יהודים סביב נרות החנוכה. לאחר ההדלקה שרנו ורקדנו שעה ארוכה והשמחה הייתה גדולה. "בהמשך ביקורנו הוזמנו להשתתף בתפילה המונית בכיכר הראשית של טהרן, בהשתתפות האייתוללה חומייני עצמו. בתפילה השתתפו כמיליון איש. עמדתי על במה אחת עם חומייני והשקפתי על הקהל העצום. ברגע מסוים כרע כל ההמון והשתחוה אפיים ארצה. כולם, חוץ ממני.

"בתום התפילה נקראתי אל חומייני ונדרשתי לתת הסבר להתנהגותי. הסברתי שיהודי אני ואינני מבין את תפילתם, ולכן לא יכולתי להשתחוות איתם, בלי לדעת מה אומרים ולמי משתחוים. הוא הופתע מתשובתי, אך גם נראה מרוצה מכנותה. בשיחה הקצרה בינינו הצלחתי לקבוע עמו פגישה.

"בפגישה, שנערכה בביתו בעיר קום, ביקשתי מחומייני להפסיק את ההתנכלות ליהודים. הוא הבטיח לפעול ברוח הדברים. "התייצבותי על במה אחת עם חומייני עשתה רושם אדיר על יהודי אירן וזקפה את גבם. בשבת שלאחר מכן הגיעו אלפי יהודים להתפלל בבית הכנסת המרכזי בטהרן, שבו התפללתי. נשאתי לפניכם דברי אמונה וחיוזוק. אלו היו רגעים מרגשים ביותר.

"דרך אגב, חומייני אכן עמד בדיבורו. כאשר הוכרז בימי אלול של אותה שנה עוצר כללי בטהרן, הודיעו השלטונות כי יהודי הנושא עמו טלית ותפילין יוכל לצאת בארבע בבוקר לרחוב, כדי שיוכל להגיע לבית הכנסת לאמירת הסליחות.

"רק כשכבר הייתי בדרכי חזרה לארה"ב, התחלתי לקלוט את מה שעבר עליי. אז גם התחלתי לקבל מושג על מבטו המרחיק-ראות של הרבי. לא הופתעתי כליכך מרוח הקודש בעניין נרות החנוכה.

התפעלתי יותר מתחושת האחריות והאהבה שלו כלפי כל אותם יהודים שמעולם לא ראה ולא פגש, מהתעוזה שלו לשלוח אותי לשם, מעצותיו ומהדרכתו שהוכחו עד תום, ומההצלחה האלוקית שזכיתי לה במילוי שליחותו. אשרינו שזכינו למנהיג כזה."

לרפואת

ר' יוסף שלמה בר עליה
ורחל בת סימי

הרבנות והמועצה הדתית
באר שבע

בשורה משמחת

תפילת מנחה

בשעה 13:30

מתקיימת בכל יום (ימים א-ה')

בבנין הרבנות והמועצה הדתית

רח' התלמוד 8, באר-שבע

(באולם האירועים, קומה ב')

בהרכת שומע תפילה
והרוכים הבאים

יהושע [שוקי] דמרי
ממנה המועצה הדתית

שבת שלום

